

Історичний журнал

1-3
(49)

2010

НАУКОВЕ
ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНЕ
ВИДАННЯ

Державне спеціалізоване
видавництво «Вища школа»
Інститут політичних
і міжнародних досліджень
ім. І. Ф. Кураса НАН України

ЗМІСТ

CONTENTS

СТАТТІ ТА НАУКОВІ РОЗВЕДКИ

Нагорна Л. Історичний процес та історична пам'ять:
нові тенденції
ПОБІДОВАНИННЯ

Дані Т. Інструкція Тимчасового уряду як каталізатор боротьби
за соборність українців українських земель
Шиман В. Історія професійного руху в Східній
Україні 1917-1918 рр.

Воронин В. «Демократична історія Другої світової війни,
але ніколи — ніколи європейська»
Романко Л. Дискусія про українську мову
в 1940-х роках ХХ ст.

НА ДОПОМОГУ ВИКЛАДАЧІВ ІСТОРИЇ

Саранський О. Діяльність українських вчителів в Галичині
під час Першої світової війни

Ковачук Л. Мовна ситуація у період перебування
України під владою Росії

Масаревич М. Історико-політична ситуація формування
національної свідомості українсько-польської форми

Сидоренко О. Франко-американські відносини: нові
сторінки розвитку транснаціональних зв'язків
Лисак О. Українська педагогічна думка (педагогічний
— педагогічний світогляд українського народу (1912—1918 рр.)

Михайленко І. Мовні зв'язки українців та польських
фахівців педагогічної освіти в Україні
(1912—1918 рр.)

Історична думка в історичній науці, історія історіографії, бібліографії та методику історичного дослідження

Курман В. Персоналії бібліографії українських істориків:
бібліографічний довідник
ПОСІД В МІНУТЕ

Риб М. Засідання комісії історії України
в 1912—1918 рр.

Веніслав А. Засідання комісії історії України
в 1912—1918 рр.

Літка А. Висхідні історичні думки
ДІСКУСІЯ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Воронин В. Про Петра I та Петра II, або історія української
перекладу в Росії у 1720-х роках

Савицька С. Конфліктно-мобільні проблеми на фоні
політичного розвитку СРСР

ТРИЗНА МОЛОДОГО НАУКОВЦЯ

Шиман В. Значення становлення молодого науковця
в історичній науці

Міхальченко І. Про історіографію української історичної
думки в Україні (1912—1918 рр.)

Павлюк В. Становлення та розвиток української історичної
думки в Україні в ХХ ст.

Воронин В. Актівна участь у історичній науці
історичних портретів

Дорошенко В. Учасники в історичній науці
історичних портретів

Чумак А. Історія української історичної науки
в Україні в ХХ ст.

Антоненко Л. Образ історичного діяча
в історичній науці

ДОКУМЕНТИ І МАТЕРІАЛИ

Лисак О. Про історію української історичної науки
в Україні в ХХ ст.

Лисак О. Про історію української історичної науки
в Україні в ХХ ст.

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

Лисак О. Про історію української історичної науки
в Україні в ХХ ст.

Лисак О. Про історію української історичної науки
в Україні в ХХ ст.

РЕЦЕНЗІЇ

Лисак О. Про історію української історичної науки
в Україні в ХХ ст.

ARTICLES AND SCIENTIFIC RESEARCH

Нагорна Л. Historical Process and Historical Memory:
The Power of Memory

REPORTS

Дані Т. The Instruction of the Provisional Government as the catalyst of
the struggle for the unity of the ethnic Ukrainian territories

Шиман В. History of the trade union movement in Ukraine
in the 1917-1918 years of XX century

Воронин В. «Democratic history of the Second World War
as it should be like a disaster»

Романко Л. Discussion on the Ukrainian language in the 1940s and 1950s
years of the XX century

IN ASSISTANCE TO THE TEACHER OF HISTORY

Саранський О. Activity of teachers in Galicia during
the First World War

Ковачук Л. The language issue in the works of foreign and Ukrainian
researchers

Масаревич М. Historical and political conditions of national identity
forming in the Southern Ukraine regions

Сидоренко О. Franco-American relations as a system
of mutual transatlantic strategic partnership

Лисак О. Ukrainian historiography in the 1912-1918 period
— a world-class high school (1912-1918 period)

Михайленко І. Between coexistence and offense: factors of ethno-political
mobilization of poles of Galician — the end of 1918 and beginning
of 1919 centuries

Курман В. Historical Science in Civilizational Analysis of History
HISTORIOGRAPHY, SOURCE STUDY AND METHODS OF THE
HISTORICAL RESEARCH

Курман В. The personal bibliography of Ukrainian historians:
a bibliographic pointer

LOOK IN THE PAST

Риб М. The setting on the territory between Odessa and Lemberg and their
ethno-cultural development in 1912-1918 centuries

Веніслав А. Foreign policy from the perspective of socio-political and
philosophical thought of ancient China

Літка А. Weighted ancient civilizations of Ancient East
DISCUSSION

Воронин В. From Peter I to Peter II, or study the history of palace coups
in Russia in 1720-ies

Савицька С. Conflict-language problems as the factor of decomposition of
the USSR

TRIZNA OF YOUNG SCIENTIST

Шиман В. The course of the teacher's training system against the German
education in the 1912-1918 period (the last half of the 19th and the XX century)

Міхальченко І. Про історіографію української історичної
думки в Україні (1912-1918 рр.)

Павлюк В. Становлення та розвиток української історичної
думки в Україні в ХХ ст.

Воронин В. Активна участь у історичній науці
історичних портретів

Дорошенко В. Учасники в історичній науці
історичних портретів

Чумак А. Історія української історичної науки
в Україні в ХХ ст.

Антоненко Л. Образ історичного діяча
в історичній науці

DOCUMENTS AND MATERIALS

Лисак О. Про історію української історичної науки
в Україні в ХХ ст.

Лисак О. Про історію української історичної науки
в Україні в ХХ ст.

SCIENTIFIC LIFE

Лисак О. Про історію української історичної науки
в Україні в ХХ ст.

Лисак О. Про історію української історичної науки
в Україні в ХХ ст.

REMEMBER

Лисак О. Про історію української історичної науки
в Україні в ХХ ст.

HISTORICAL DATES

Лисак О. Про історію української історичної науки
в Україні в ХХ ст.

Світлана ГРИПІЧ,
доцент,
директор наукової
бібліотеки РДГУ

ВІТЧИЗНЯНА ТА ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ, ПРЕДСТАВЛЕНИЙ У ФОНДАХ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ РДГУ

**«Актуальні проблеми вітчизняної та
всесвітньої історії: Зб. наук. праць:
наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-
ту». – Рівне: РДГУ, 2000.**

Початок ХХІ ст. надзвичайно актуалізує дослідження вітчизняної та світової історії. Поява відповідних праць зумовлена як глобалізаційними, так і націотворчими процесами, а також потребою підготовки майбутніх фахівців гуманітарної сфери, особливо істориків, на основі фундаментальних розробок. У такому контексті логічно постає й необхідність накопичення фахової літератури та періодичних видань у фондах університетських бібліотек. Такий підхід тривалий час дає змогу як професорсько-викладацькому, так і студентському колективам РДГУ якісно підійти до вирішення питань аналізу історичного минулого у світовому масштабі та на локальних, зокрема українських, теренах. Комплексна характеристика історичного процесу тільки розширить базу знань майбутніх і вже стверджених у цій галузі знань дослідників.

Наукова бібліотека зазначеного вищого навчального закладу постійно здійснює контроль за появою як уже відомих, так і нових досліджень історії. Уся робота цього структурного підрозділу університету плідно спрямовується на систематизацію наявних фондів, внесення їх до каталогів і забезпечення комфортної роботи з ними педагогів, аспірантів, магістрантів і студентів ВНЗ.

© С. Грипич, 2010

Із усього загалу монографій, навчально-методичних посібників, хрестоматій слід надати належну оцінку і періодичним виданням, у появі яких зацікавлений адміністративний корпус на чолі з ректором – кандидатом історичних наук, професором, членом-кореспондентом Міжнародної слов'янської академії наук Постолювським Русланом Михайловичем та відповідні фахові кафедри історико-соціологічного факультету, очолюваного кандидатом історичних наук, доцентом В. М. Шеретюком. Відтак плідна робота викладачів кафедр згаданого факультету, здобувачів різних наукових ступенів, які представляють усі регіони України, не тільки Західний, забезпечила появу збірника «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії», який із 1999 р., згідно з постановою президії ВАК України, визнано фаховим виданням у галузі історичних наук.

Робота усієї редколегії видання, яку з 1999 р. очолює проф. Р. М. Постолювський (до того часу проф. А. І. Черній), у різний час консолідувала навколо такої складної, проте й доволі цікавої справи, відомих науковців, докторів історичних наук, професорів С. С. Трояна, В. М. Бачинського, Л. Є. Дещинського, М. П. Ковальського, К. К. Кондратюка, Ю. М. Лизогуба, Ю. І. Макара, Г. М. Швецову-Водку, Н. Г. Стоколос, А. М. Киридон, С. І. Жилюка, В. С. Степанкова, В. П. Фісанова, Т. В. Чухліба; кандидатів історичних наук, професорів Л. О. Шелюк (заступник головного редактора), А. І. Литвинчука, П. О. Савчука та вже спочилого В. Д. Гайбонюка; кандида-

тів історичних наук, доцентів В. М. Шерстюка (нині наукового редактора), Л. Ю. Галухи, Ю. М. Терешка та інших учених.

Її почесний склад забезпечує вихід збірника та наявність у ньому цінних матеріалів, які дослідникові (особливо початківцю) складно, а іноді й неможливо відшукати в інших джерелах. Поява видання істотно полегшила також роботу бібліографів, які рекомендують читачеві цей друкований продукт як такий, що у своєму змісті фактичного кожного випуску (а загальна кількість їх 17) містить надзвичайно різноаспектну проблематику, на якій ми зупинимось нижче. І така ситуація є втішною, адже майбутній вчитель, викладач чи науковець повинен стежити за сучасними розробками в галузі історії, які публікуються переважно, а в окремих випадках і виключно, у таких виданнях.

Особливо цінним є факт наявності збірника у науковій бібліотеці РДГУ здобувачам ступенів кандидата й доктора історичних наук, які можуть почерпнути з нього оригінальну (архівну) інформацію. На це потрібно зважати тому, що ще чимало матеріалів із вітчизняної та всесвітньої історії розпорошені по архівних документах, приватних колекціях та спецфондах. А в збірнику вони знайшли своє важливе місце і представлення, засвідчуючи вміння дослідників настільки якісно проаналізувати проблемні питання, що сумнівів після їх вивчення залишатися не може (чи майже не може). Окрім цього, саме архівні дані обумовлюють і постійну новизну опублікованих статей, а з останнім, як відомо, сьогодні у професійних колах зустрічаються певні відхилення від вимог ВАК України, порушення морально-етичних норм проведення наукових досліджень, які мають бути позбавлені від плагіату та компіляцій. Цілком логічною і послідовною є структура збірника, що традиційно для нього має п'ять розділів. Зокрема, перший – «Історія України», другий –

«Історія Волині. Краєзнавство», третій – «Всесвітня історія. Історія міжнародних відносин і зовнішньої політики», четвертий – «Політичні ідеї та процеси в історичному контексті. Методологія, історіографія та джерелознавство» і п'ятий – «Рецензії та огляди». Вже сама назва цих розділів передбачає широту тематики, зібраної систематизовано, що допомагає читачеві одразу зосередити свою увагу на тих питаннях, які його цікавлять, чи входять до предмета власних досліджень. Усі структурні частини збірника містять важливе фахове наповнення, є рівноцінними і досить виражено скомпоновані за тематикою.

Особливістю розділів є те, що за своєю тематикою, яка майже у кожному наступному числі має своє продовження, вони певною мірою нагадують колективну монографію, в якій автори намагаються підняти взаємообумовлювальну і взаємодоповнювальну інформацію. Позитивною є можливість простеження читачем тих думок авторів-науковців, до яких вони підходять поступово, виражено, добре зваживши усі факти і обставини появи того чи іншого історичного явища або події. Еволюція поглядів, широта світогляду, висвітлення ідей істориками доводять їх глибокі знання й вміння оперувати отриманим матеріалом, лаконічно висловлюватися, чітко обґрунтовуючи свою позицію.

Переконалим є й понятійно-категоріальний апарат авторів, адже мова фахових статей передбачає наявність грамотної, професійно орієнтованої термінології, яка дає можливість дослідникові побудувати відповідний монолог чи діалог навколо аналізованої проблеми.

Що ж до тематики розділів, яку також хочеться підкреслити як надзвичайно актуальну для строкатого сьогодення, то вона охоплює як хронологічно великі, так і звужені часові межі, демонструючи цікаву панораму історичних подій та їх наслідків. Так, починаючи з 2000 р., перший розділ

збірника логічно представляють розвідки (згадаємо вибірково), спрямовані на аналіз особливостей становлення соціального та духовного життя в Україні різних історичних періодів, козацтва як феномена вітчизняної історії та культури, процесуальної практики земського суду на Правобережній Україні у другій половині XVI ст., формування зовнішньополітичної концепції Українською Центральною Радою від автономії до незалежності, діяльності українських політичних партій і організацій та їх ролі у розвитку молодіжних рухів на різних теренах нашої країни, трансформації православної церкви в Західній Україні (зокрема, на початковому етапі Другої світової війни), значення появи і поширення жіночої преси в піднесенні національної свідомості українського жіноцтва, специфіки дипломатичних і торговельних зв'язків України із зарубіжними державами у першій третині XX ст., впливу державної політики на розвиток приватно-орендних та приватновласницьких підприємств України того ж періоду, розвитку взаємовідносин російських військово-службовців із населенням Правобережної України (кінець XVIII – перша половина XIX ст.), висвітлення археографічних пам'яток Холмщини та Підляшся у наковому доробку вчених, специфіки культури сільського способу життя на Поділлі та Південно-Східній Волині початку XX ст., втрати надбань аграрного сектору міжвоєнної Волині у процесі радянізації, діяльності груп ОУН на західноукраїнських теренах, ролі української повстанської армії у визвольній боротьбі, сутності української національної ідеї як дороговказу до процвітаючої європейської держави, проблеми формування національної ідентичності та культури політичної свідомості української нації, процесу національно-культурного відродження на Житомирщині (липень–листопад 1941 р.), наявності польських шкіл на території Подільської губернії в добу війни і україн-

ських визвольних змагань (1914–1921 рр.), популяризації ідеї збереження пам'яток у Східній Галичині у 1920–1930-х роках (на прикладі діяльності Національного музею у Львові), наслідки масових репресій радянського режиму проти західноукраїнського населення (1939–1941 рр.), становлення і розвиток освіти Західної України в повоєнний період (1945–1953 рр.), рівня споживання сільського населення України у роки хрущовської «відлиги», розвитку дошкільних закладів освіти як показника якості життя сільського населення України в 1960–1980-х роках, динаміки польсько-українських відносин після 1989 р., участі і ролі українських християнських церков у президентських виборах 2004 р., основних засад взаємодії української держави із закордонним українством (1993–2006 рр.) тощо.

Надзвичайно важливою для становлення сучасної вітчизняної історії, на нашу думку, у збірнику є тематика другого розділу, присвячена історії Волині та краєзнавству. У ньому, наприклад, характеризуються ранні етапи розвитку Волинських міст за матеріалами досліджень Жорнівського Городища, міста-фортеці, засновані князями Острозькими, археологічні дослідження багатої садиби на посаді княжої Пересопниці, життя Мізоча як типового приватного містечка Волинської губернії наприкінці XVIII – в 50-х роках XIX ст., законодавче регулювання життєдіяльності єврейського населення Волинської губернії (перша половина XIX ст.), планування і забудова міст Волині в другій половині XIX – на початку XX ст., причини та передумови посилення колонізаційного руху на Волині в другій половині XIX ст., особливості процесу демократизації православного життя на Волині у 1920-х роках, державно-церковні відносини на Волині початкового періоду Другої світової війни (1939–1941 рр.), Волинь у добу Центральної Ради (розгортання українського на-

ціонального руху в березні 1917 – лютому 1918 рр.), національна політика Другої Речі Посполитої на Волині (1921–1939 рр.), дільність секретних співробітників у боротьбі польської влади проти «Пласту» на Волині (20–30-ті роки ХХ ст.), пластове життя української молоді на Острозчині в Другій Речі Посполитій, суд над активістами – членами ОУН у Рівному (22–25 травня 1939 р.), рух опору фашистській окупації на Рівненщині, політична діяльність УНДО та УСРП на Волині в 1930 р., Дубенський (Тараканівський) Форт, питання вивчення історичної топографії міста Кременця, діяльність Уласа Самчука та видавництво газети «Волинь» (1941–1943 рр.), україномовна періодика у Волинському воєводстві в 1921–1939 рр., російський монархізм на Волині в 20-х роках ХХ ст., український кооперативний рух у Волинському воєводстві в 1920–1930-х роках (джерельна база дослідження), політика німецької окупаційної адміністрації на Житомирщині (1941–1943 рр.), радикально-реформаційні настрої православних Волині в першій половині 20-х років ХХ ст., переслідування радянською владою православного духовенства на Волині в другій половині 40-х років ХХ ст., державно-церковні відносини на Волині у повоєнний період, динаміка релігійних відносин на Рівненщині впродовж 1988–1998 рр., Дубенський Спасо-Преображенський монастир, монастирі як центри духовного життя (Мильчанський монастир Різдва Богородиці), культурно-мистецьке життя Волинського краю (за матеріалами Рівненського обласного державного архіву), історія будівництва Рівненського Українського Народного Дому та інші актуальні проблеми.

Третій розділ тематично об'єднав дослідження всесвітньої історії, зокрема особливу увагу у ньому приділено ролі гуситського руху у формуванні демократичних традицій у Чеських землях, генезі й еволюції чеських національно-демократичних ідей в істо-

ричному дискурсі, чеським національно-демократичним ідеям в історичній ретроспективі, становленню демократичних традицій у Чехії в історичному зрізі на тлі епохи Карла IV, еволюції чеських національно-демократичних ідей у працях Я. Коменського, Ф. Палацького та Т. Масарика, формуванню чеських національно-демократичних традицій в епоху чеського національного відродження в концепціях Альберта Пражанка, інтерпретації Т. Масариком чеських національних демократичних традицій як основи національної ідеології, традиціям партійної демократії в Чехословаччині у міжвоєнний період 1918–1938 рр., демократичним засадам та принципам відродження Чехословацької держави наприкінці Другої світової війни, модернізації суспільного життя Чехії у ХІІІ ст., еволюції чеського музичного мистецтва як одного із шляхів культурного національного відродження Чехословаччини початку ХХ ст., реформаційному руху в педагогіці Чехословаччини в міжвоєнний період, основам відродження Чехословацької держави в 1944–1945 рр., демократичним імперативам «оксамитової» революції в Чехословаччині, аналізу діяльності українських організацій в Чеській республіці (1993–2006 рр.).

Фрагментарно згадаємо також розвідки, в яких розкривається зміст колонізаційно-підприємницької діяльності німецького купецтва в Південній Америці в ХVІ ст., проблем збереження англійського впливу в міжвоєнній Індії (1919–1935 рр.), концептуальних підходів у Німеччині до проблем імперської політики в другій половині ХІХ ст., прав та безправ'я єврейського населення Російської імперії ХІХ ст., діяльності англійської таємної ради доби Абсолютизму, життя Ірландії в системі британського колоніалізму, наслідків німецьких погромів у Росії часів Першої світової війни, Тартуського миру 1920-х років та його ролі у радянсько-естонських відносинах міжвоєнного періоду, ре-

акції Кремля на Угорські події 1956 р., позиції ООН і західних держав, особливостей представництва ООН в Україні та його діяльності, козацьких військових формувань у збройних силах Німеччини (1939–1945 рр.), фактору неонацизму в суспільно-політичному житті післявоєнної Німеччини (1945–2006 рр.), еволюції принципу розподілу влади в Іспанії (1939–1986 рр.), зародження опозиції в Югославії (1950–1960 рр.), особливостей формування єдиного політичного простору Німеччини в 90-х роках ХХ ст., розширення НАТО в 1999–2004 рр. в аналізі американських підходів, російсько-білоруських взаємин у контексті ОДКБ, впливу процесу глобалізації на нерозповсюдження ядерної зброї та систему гарантій МАГАТЕ, утвердження КНР в Азійсько-тихоокеанському регіоні як нової світової наддержави, проблем нових східних кордонів євросоюзу.

Істотно полегшує роботу фахівцям четвертий розділ збірника, що побудований на теоретико-методологічних аспектах вивчення історії, історіографії та джерелознавстві. Він є потужним базисом для здійснення наукових досліджень і містить аналіз фундаментальних праць з української та світової історії. Знову ж вибірково згадаємо, що його розвідки охоплюють проблеми історичної топографії Кременця Х–ХІV ст. за літописними архітектурно-археологічними джерелами, виникнення історії славістики як нового напрямку слов'янознавчих досліджень, археологічні джерела литовсько-польської доби про місто Дубно за матеріалами досліджень 2005 р., становлення та розвитку педагогічної риторики у Давній Греції та Римі, відомостей про запорізьких козаків в описах чужинців, питання історії слов'янських народів у наукових зацікавленнях Феофана Прокоповича, життя середньовічного міста у чеській історіографії, української світської рукописної книги ХVІІ–ХVІІІ ст. у науковому доробку О. Апановича,

Берестецької битви 1651 р. в наукових дослідженнях (на прикладі аналізу хрестоматії рівненських авторів), ідейно-концептуальних основ української романтичної історіографії другої половини 1820–1840 рр., джерелознавчого аспекту другої імперії в Мексиці (1861–1867 рр.), історичних шкіл в польській історіографії другої половини ХІХ ст., історіографії бібліотечної і видавничої діяльності церковних православних братств Волинської губернії у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст., польського питання в планах і програмах декабристів, довоєнної польської історіографії про тогочасну кількість українців на Берестейщині, ідеологічні проблеми німецького колоніалізму в сучасних історичних дослідженнях, умови соціально-побутового розвитку села радянської доби у вітчизняній історіографії, теоретичні особливості реконструкції та реєстраційного опису книжково-рукописного зібрання барона Ф. Р. Штейнгеля, роль більшовицької держави і православної церкви в Україні 1917–1930-х років у сучасній вітчизняній історіографії, пластовий рух на Волині в 1920–1930-х роках (історіографія дослідження), джерела до вивчення діяльності етнографічного відділу Волинського науково-дослідного музею (1920–1931 рр.), сутність української історіографії про зовнішньополітичну діяльність ОУН (1929–1941 рр.), аналіз джерел політичної опозиції в Росії, історичної географії в науковій спадщині Володимира Антоновича, джерельної бази німецько-фінських відносин (1933–1939 рр.), відносини церкви й держави 1920–1930-х років (аналіз неопублікованого джерельного комплексу), українське націотворення в альтернативних концепціях українських радянських істориків (середина 50-х – початок 70-х років), діяльність Степана Бандери у спогадах та публіцистиці, проблеми змісту шкільної та вузівської історії, розвиток УНР доби Директорії в сучасних

шкільних підручниках з історії, англійських видання про історію запорізьких козаків, національно-культурне відродження етнічних меншин України в 1985–1991 рр. у вітчизняній історіографії, моделі глобального управління в міжнародно-політичних дослідженнях на межі ХХІ ст., методологічні основи дослідження міжнародних відносин, проблеми інституалізації галицького краєзнавства в українській та польській історіографії, періодичні видання як історичне джерело, проблеми українсько-турецьких відносин в історіографічній традиції та новітніх підходах, історичної еволюції чехословацької демократії (постановка проблеми в джерелознавчому контексті), становлення та розвитку культурології як науки в історіографічному аспекті.

Обґрунтовану фахову цінність містить і п'ятий розділ збірника, автори якого репрезентують численним читачам рецензії на фундаментальну літературу галузі знань, а також здійснюють огляди різних наукових і освітньо-культурних заходів. Так, починаючи з 2000 р., широкому загалу шляхом рецензування запропоновано праці, в яких вміщено цінні історичні джерела на допомогу історикам-дослідникам і педагогам (до виходу в світ нових документальних збірників професора Володимира Косика), сучасне історико-політологічне прочитання наукової спадщини Михайла Драгоманова; охарактеризовано такі навчальні посібники: «Світ на зламі епох: історія кінця ХІХ – середини ХХ століття», «Всесвітня історія», «Історія дипломатії від давнини до нового часу»; монографії «Відкрите суспільство крізь призму сучасної інформаційно-комунікативної системи», «Сучасні дослідження з історії Німеччини в Україні», «Еволюція комунікацій з громадськістю у контексті розвитку сучасних глобальних процесів», «Історія кириличної рукописної книги в Україні», «Український політичний рух на Лівобереж-

жі (90-і рр. ХІХ ст. – лютий 1917 р.)», «Бердянська чоловіча гімназія (остання третина ХІХ століття)», «Особливості міжетнічної взаємодії в контексті політичних процесів на західноукраїнських землях у міжвоєнний період», «Час випробування: держава, церква, суспільство в радянській Україні 1917–1930-х років», «Вулицями Рівного: погляд у минуле», нариси «Гітлерюгенд»: від «загону Адольфа Гітлера» до єдиної державної молодіжної організації «третього рейху» (1922–1939 рр.)», «Знаковий виклик цивілізаційному розвитку», «Інтелекція українського села: 1960-ті – перша половина 1980-х років», «Проблеми історії слов'янських народів в історичній думці України (остання третина ХVІІ – початок ХХ ст.)», «Геополитическое измерение колониальной политики Германии», «Проблеми безпеки у політичному житті Франції 1918–1920 рр.», «Українське краєзнавство: сторінки історії», «Російсько-грузинський конфлікт серпня 2008 року: історико-політологічний аналіз»; «Революционная Россия 1917 года и польский вопрос: новые источники, новые взгляды. Сборник статей польских и российских исследователей».

Матеріали публікацій у Збірнику подано мовою оригіналу, мають чітку, логічно обумовлене смислове навантаження, потужну понятійно-категоріальну базу, додатково засвідчуючи високий рівень якості розвідок. Усі вони відповідають вимогам до написання наукових статей, мають відповідно оформлений список використаної літератури, на яку автори посилаються у своїх текстах. Ще раз підкреслимо значення використаних архівних фондів, які є рідкісними і малодоступними для широкого загалу осіб, а в збірнику представлені і можуть стати певними підвалинами для подальших досліджень.

Фаховий збірник «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії» – надзвичайно потрібне сучасне

видання, на основі якого стверджують свої знання студенти відповідних спеціальностей, мають змогу висвітлювати результати своїх досліджень здобувачі наукових ступенів та вчених звань, а також розширити свій кругозір педагоги-історики середніх та вищих навчальних закладів. Це видання істотно доповнює усі наявні історичні праці та ефективно замінює ще відсутні монографії, хрестоматії та нариси на вкрай важливу історичну проблематику.

Наукова бібліотека РДГУ відзначає особливе зацікавлення збірником з боку її користувачів, з ним охоче працюють і студенти-заочники, які дещо обмежені у часі на підготовку до складання чергових сесій. Почерпнути інформацію з нього бажають також фахівці інших суміжних галузей знань, зокрема «Філософії», «Культурології», «Філології», «Мовознавства»,

«Мистецтвознавства», «Релігієзнавства», а цей факт, у свою чергу, засвідчує універсальний характер матеріалів, уміщених у збірнику. На основі значної кількості публікацій формується як суб'єктивна, так і об'єктивна думка на досліджувану тематику, що консолідує навколо себе потужне коло фахівців.

Відтак переваги прорецензованого видання очевидні, а єдиним його недоліком слід вважати замалий наклад (тільки 100 примірників). Адже такий друкований продукт сьогодні може допомогти вирішити чималу кількість проблем, пов'язаних із видавничою діяльністю в Україні. На жаль, поки що вони залишаються наявними і подолання їх, як засвідчує досвід роботи нашої бібліотеки, частково можливе за рахунок плідної праці і редколегії таких збірників, і самих авторів, які публікуються в них.